

EKINTZALLE

A. ZUBIKARAI'K

IDAZLEA ONTASUNAZ

Gizon ona zan.

Bere irribarre txiki-bitartez igarten jakon nor zan.

Derio'n ezagutu neban. Urtetan ni zarrago, bat eta erdi.

A gin andi, ule zuriak tartetan.

Beti irribarrez, beglakin be barea erakutsi nalan.

Irundarra.

Irun'en entzutea euki eben gure gaztaroan «Buenos Amigos» taldeak.

Ango giroa, espiritua ekarren.

Gaztetasuna, anaitasuna eta alaitasuna.

Derio'n egoala erderazko liburu txiki baiña mamitsu bat argitaratu eban: Detxepare'ren bizitza. Irundarra izanik, ango gazteen taldeko sortzailleari deduzko omena. Erderaz. Gazteentzat tengada, ekarria eukan. Atsegiñez irakurten eben abade-gai gazteak.

IZARTXO TA KULISKA

Eta Derio'n idatzI eban bere lenengo euskal eleberri edo nobela: Izartxo.

Ia ez da iñor gogoratzen «Itxaropena» argitaldariak «Noni eta Nani» gaz asi eta urte luzetan, eta txarretan, euskerari eusten egin eban lanaz.

Urte estu eta zital areitan egindako euskal lanik geienak an agertzen ziran, «Kuliska sorta»n, euskeraren maitasunez, ez ezelako irabaziz. An Azpeitia, Erkiaga, Etxaide, Etxaniz, Jauregi, Lekuona, San Martin eta ainbaten lanak. Ez ziran asko irakurri, arpidedun asko «karidadezko» laguntzailleak ziralako. Erdaldunak. Zela-ala euskereari laguntzen eutsela esatelo arrotasuna eukenak, nai ta liburuak zabaldu barik gorde. Gure akatsa, pekatua ez esatearren.

Derio'n, ango abadekien artean, betik asi zala euskera esaten da. Beko aupada eta indarrez, goiko arnas eta laguntza barik.

DERIO'TIK LOS RIOS'ERA

Orrelakoetan barrua kezketan egoten da eta urteera emon bear. Orrela, bitarteko denporallei igeska, Aita Manuel (ala deitzen eutsen danak) bere gelan sartzen ei zan eta bere espirituari arnasa artzen laga.

Orrela sortu zan «Izartxo». Euskeraren kanpoko utsunea, euskeraz barrutik beteteko.

Eta arautz'en laga eban, ango Itxaropena'n, abadetzako ametsak libertadez bete al izateko aukera billa Los Rios'era mixiolari joan zanean.

Ia ogei ta amar urte dira ordutik.

IGES ETA BILLA

«Izartxo» bigarren gizaldiko ele-zarra da, berak esaten dauan lez.

Zegaitik Estonba'ren zaletasuna lengo denporetako gaietara?

Nik uste dot igesaldi lez, egungoz legaten ez zanari, biurria biltlatzearren.

Berberak gogoratzen dau alako «Epheta, quod est adaperire, in odorem suavitatis» bere atal baten esatean.

GIRO TXARRA

Bigun-bigun, baiña zabaldu. Au da, azkatu.

Ori zan, izan be, euskaldunon joko, ezer egingo ba'zan, 1940-1960 urtetan.

Gogoan daukadaz guk Ondarrodan erabilten genduzan komediak «Seaska inguruan» gabonetako irudiak antzezuteteko. Antzestu bear bakoitzean zentsuratik pasatu bear, euskerarik ez ekien zentsuratik. Eta gabonetako irudiak ziran, mundu guztian bake aitez agertzen ziran Irudi ezagunak. Eta mundutik laterrik katolikoenean gengoan, paperetan beintzat.

Errez zan ezer ez egitea, egotan trabak aitzaki ipiñita. Eta zorritzarrez ba dira orrela jokatu ebenak. Baiña euskeraren egarri

Urkiola'n 11 urtetan.

bizi ziran euskaldun askok ez ete eben merezi zerbait eroan eta erakusterik?

EGINI

Beragaz egoten nitzanean, bere aolkua au izaten zan: egin Auxtin. Olaxe deitzen eustan.

Zelako euskera erabilten eban? Gozoa, jatorra, garbia eta erreza.

Kardaberaztarra zan. Esatea lez don Manuel Lekuona'ren eskolako. Ze ikasi a erabili.

Eta gaurko euskeraren joeran euki ete eban «argaltasunik», bere jatorrizkoa aldatzeko?

INDARKERITXU BAT

Ara anekdota bat: Dirala urte batzuk Aurrezki-Kutxa batentzako liburu bat gertu eben Arrinda (Donato) eta berak. Eta euskerazkoan h batzuk sartzeko eskatu eutsen, obeto esanda h'gaz Idazteko.

Aita Manuel keixatu zan. Berak, ordurarte, sekula ez eban orrela idatzi. Ez ekien nun sartu be.

Eta berak baiño nasaitasun geiago eukan Donato'k esan eustan.

Ez adi estutu mutil! Ik idatzi euskeraz eta nik erderaz, eta h'ak neuk sartuko dodaz.

Eta alaxe egin ei eben.

Jakiña, Aita Manuel'ek betiko bere irribarreagaz kontatuten eban orl.

A. Zubikarai'k